

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК І БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Виконала

студентка II курсу

групи ОО – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____ Голод Євгенія Василівна

Науковий керівник

к.е.н., доц.

_____ Максименко Діана Вікторівна

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедру обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Облік в управлінні діяльністю підприємства.....	9
1.1. Поняття управлінського обліку.....	9
1.2. Система показників управлінського обліку.....	13
1.3. Організація управлінського обліку на підприємстві.....	19
1.4. Концептуальні засади побудови управлінського обліку.....	27
Висновки до розділу 1.....	41
Розділ 2. Бюджетування як інформаційно-аналітична підтримка процесу управління.....	43
2.1. Механізм бюджетування на підприємстві.....	43
2.2. Формування обліково-аналітичної інформації для прийняття рішень.....	48
2.3. Автоматизація управлінського обліку і бюджетування.....	56
Висновки до розділу 2.....	66
Розділ 3. Удосконалення управління підприємством на основі бюджетування.....	61
3.1. Система документування в управлінському обліку як конкурентна перевага підприємства.....	61
3.2. Розробка механізму бюджетування витрат операційної діяльності.....	77
3.3. Контроль в процесі розробки бюджетів підприємства.....	82
Висновки до розділу 3.....	86
Висновки і пропозиції.....	88
Список використаних джерел.....	90
Додатки.....	110

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток суспільного виробництва є циклічним процесом, що пов'язаний, насамперед, з оптимальним поєднанням наявних ресурсів внаслідок їх вичерпаності для отримання позитивних результатів на рівні держави загалом та підприємства зокрема.

Характерною особливістю сучасної економіки України є наявність значної кількості факторів впливу на функціонування суб'єктів господарювання, їх стратегію та тактику, що обумовлює адекватну трансформацію підходів до управління. Наслідком постійної видозміни системи управління є перебудова інформаційної системи підприємства та, відповідно, облікової системи, що забезпечують керівництво необхідною інформацією, яка на сьогодні перетворилась у виробничий ресурс та володіння яким є додатковою конкурентною перевагою.

Забезпечення конкурентоздатності в довготривалій перспективі змушує шукати керівників відповідні шляхи її досягнення не тільки в зовнішньому, але й у внутрішньому середовищі господарства, у тому числі через трансформування інформаційної системи підприємства, використання системи управлінського обліку для потреб персоналу, здійснення адаптації закордонного досвіду використання окремих методів управління до сучасних вітчизняних реалій.

Зі зміною умов функціонування вітчизняних підприємств виникла необхідність використання нових або модернізованих підходів в управлінні, застосування яких має на меті мобілізацію внутрішніх резервів підприємства для підвищення ефективності його функціонування при несприятливих і мінливих факторах зовнішнього середовища. Одним із таких підходів і є бюджетування.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних та прикладних засад бюджетування на підприємстві зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Апчерч А., Бень Т., Білик М., Бланк І., Бочаров В., Бутинець Ф., Гамаюнов В., Голов С., Довбня М., Жамойда О., Зятковський І.,

Кисельова Т., Ковтун С., Кузьмін О., Мельник О., Немировський І., Самочкін В., Онищенко С., Савчук В., Старожукова І., Хан Д., Хруцкий В., Чумаченко М., Щіборщ К. та інші.

Необхідність визначення особливостей управлінського обліку в системі бюджетування, обґрунтування інструментарію та його елементів для забезпечення інформацією управлінського персоналу, визначили актуальність теми магістерської роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана на кафедрі обліку і оподаткування та маркетингу Мукачівського державного університету Міністерства освіти і науки України згідно з планом науково-дослідних робіт за темою: «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (№ державної реєстрації 0111U002647). В межах зазначеної програми автором проведено дослідження, що направлене на удосконалення інформаційного забезпечення керівного персоналу підприємств через систему управлінського обліку.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення та розробка теоретичних положень з організації управлінського обліку і бюджетування в управлінні діяльністю підприємств, надання практичних рекомендацій щодо їх застосування.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначенні наступні завдання:

- дослідити та уточнити поняття ”управлінський облік”, його складові;
- визначити інструментарій управлінського обліку;
- дослідити сучасний стан організації управлінського обліку на підприємстві;
- розробити практичні рекомендації щодо використання бюджетування як окремого елементу інструментарію управлінського обліку;
- дослідити складові бюджетування, конкретизувати фактори, що впливають на механізм бюджетування підприємства;

– розглянути контроль в процесі розробки бюджетів підприємства.

Об'єктом дослідження виступають господарські операції та процеси, пов'язані з виробництвом продукції, що підлягають обліку та бюджетуванню на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних аспектів використання управлінського обліку і бюджетування в управлінні діяльністю підприємств.

Методи дослідження. При дослідженні теоретичних аспектів використання управлінського обліку, його сутності, визначення тенденцій розвитку управління та обліку, узагальнення поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених використовувалися історичний та логічний методи, індукції та дедукції. На основі системного підходу відображено місце управлінського обліку в інформаційній системі підприємства та його інструментарію в управлінні витратами.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, практиків з проблем застосування управлінського обліку в системі підтримки управлінських рішень; законодавчо-нормативні акти з питань ведення бухгалтерського обліку; облікові та звітно-статистичні дані підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо застосування цілісного механізму бюджетування на підприємствах.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить підвищити якість інформаційного забезпечення підприємства, надати інформації необхідних властивостей для забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

Окремі результати використовуються в практичній діяльності підприємств, зокрема, ТзОВ «Ресурс-Інвест-Сервіс» (довідка про впровадження №3 від 15.11.2019 р.)

Апробація результатів магістерської роботи. Основні теоретичні й методологічні положення магістерської роботи були подані автором на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Фінансове регулювання зрушень в економіці України» (20 березня 2019 року, м. Мукачево), VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (19 листопада 2019 р. м. Мукачево).

Структура та обсяг роботи. Відповідно до мети, завдань і логіки дослідження визначена структура роботи, яка складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 98 сторінок комп'ютерного тексту, містить 10 таблиць, 11 рисунків та 3 формули. Список використаної літератури налічує 102 найменування.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження дозволило зробити теоретичні узагальнення та обґрунтувати практичні рекомендації щодо удосконалення управлінського обліку в рамках цілісного механізму бюджетування. Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети і завдань дослідження та дають змогу зробити такі висновки:

1. Однією з складових системи інформаційної підтримки керівництва є управлінський облік, що виступає невід'ємним елементом бухгалтерського обліку.

2. Серед вчених та практиків в Україні не існує єдиного підходу щодо визначення сутності, задач управлінського обліку на сучасному етапі розвитку облікової та управлінської науки, що зумовлено постійною видозміною методів управління, потенційних об'єктів, на які прагне впливати керівництво за допомогою інструментарію управлінського обліку, а також особливостями функціонування облікових систем окремих країн

3. В результаті проведеного аналізу сутності поняття “управлінський облік”, сформульовано наступне визначення: “управлінський облік – це система збору, накопичення, обробки, інтерпретації та надання інформації щодо діяльності підприємства внутрішнім користувачам різних рівнів управління для прийняття тактичних, оперативних та стратегічних рішень”.

4. Головним об'єктом управлінського обліку є витрати, впливати на які можна на основі широкого інструментарію, у тому числі облікового, через інформацію.

Вплив на витрати передбачає використання обґрунтованої класифікації витрат, застосування окремих методів, за допомогою яких буде здійснюватися вплив на їх величину, структуру. Відповідно управління витратами та вибір методів, в межах управлінського обліку, пропонуємо розглядати на стратегічному та тактичному рівні.

Кожен рівень вимагає використання комплексу методів для цілеспрямованого впливу на рівень витрат, їх структуру. При цьому вплив на

витрати - це не лише застосування технологій та нововведень у виробництві, а й, передусім, інформаційна підтримка щодо витрат через інструментарій управлінського обліку, у тому числі калькулювання, рахунки витрат, документування, звітність та бюджетування.

5. Особливу увагу слід приділити прогнозній інформації, отримати яку можливо на основі такого елементу управлінського обліку як бюджетування, що є органічним доповненням діючої системи планування в господарствах.

6. В ході дослідження обґрунтовано розуміння бюджетування як технології управління, для якої характерні такі основні ознаки: в процесі складання бюджетів обробляється значний масив інформації; в результаті аналізу наявної інформації приймаються рішення, які представляють у формі планових бюджетних показників; виконання бюджетів передбачає реалізацію попередньо прийнятих управлінських рішень; бюджетування передбачає фіксацію планових та звітних бюджетних показників.

7. На підприємстві особливу увагу приділити “Бюджету продажу”, “Бюджету виробництва та витрат” і “Бюджету матеріалів та сировини”, з їх чіткою ув'язкою з рахунками фінансового обліку, зокрема рахунком 20 “Виробничі запаси”.

8. Використання системи бюджетів допоможе контролювати витрати як за вартістю, так і за натуральними показниками, попереджати можливі негативні наслідки ще до початку здійснення окремих операцій та дій, а визначені в межах бюджетів, стандарти та нормативи стануть базою порівняння для виявлення відхилень, оцінки результатів діяльності господарства та персоналу, центрів відповідальності.

9. Визначення механізму бюджетування, його складових та факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства дозволяє менеджерам побудувати оптимальний для кожного підприємства механізм бюджетування.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>